

УДК 342.95(477)

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
ректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8923-5639>*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ОДНЕ ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Зважаючи на істотне збільшення останнім часом кількості реальних та потенційних загроз державній безпеці України (активізація гібридної війни з боку Російської Федерації, спрямованої на реалізацію власних стратегічних цілей в Україні), надзвичайно важливого значення набуває оновлення підходів до формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення державної безпеки. Саме з урахуванням цього Указом Президента України 16.02.2022 було введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» від 30.12.2021. Варто зазначити, що у даному документі передбачено низку заходів (на плановій основі на період до 2025 року), реалізація яких створить належні умови для забезпечення захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності та демократичного конституційного ладу й інших життєвоважливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз Україні (зокрема, організаційно-правових, адміністративних, інженерно-технічних, оперативно-розшукових, контррозвідувальних, розвідувальних заходів, заходів із забезпечення технічного та криптографічного захисту секретної та службової інформації, спрямованих на запобігання її витоку) [1]. Основною метою Стратегії є створення належного безпекового середовища на території нашої держави, в межах якого буде оновлено наявний механізм забезпечення державної безпеки, а також дотримано принципи та норми міжнародного права в контексті забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Одним із об'єктів забезпечення державної безпеки виступають об'єкти критичної інфраструктури. Слід звернути увагу, що на законодавчому рівні лише наприкінці 2021 року з'явилося чітке закріплення визначення об'єктів критичної інфраструктури, сформовано підхід до категоризації (класифікації) таких об'єктів, а також

встановлено процедурні питання, пов'язані з реєстрацією та паспортизацією таких об'єктів. Так, у п. 13 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про критичну інфраструктуру» від 16.11.2021 № 1882 закріплено, що об'єкти критичної інфраструктури – об'єкти інфраструктури, системи, їх частини та їх сукупність, які є важливими для економіки, національної безпеки та оборони, порушення функціонування яких може завдати шкоди життєвоважливим національним інтересам [2].

Варто зазначити, що об'єкти критичної інфраструктури різняться в залежності від рівня своєї критичності, тобто в залежності від своєї значущості для забезпечення життєвоважливих інтересів держави та її громадян, а також в залежності від сфери, в межах якої вони функціонують (урядування та надання найважливіших публічних (адміністративних) послуг; енергозабезпечення (у тому числі постачання теплової енергії); водопостачання та водовідведення; продовольче забезпечення; охорона здоров'я; фармацевтична промисловість; виготовлення вакцин, стале функціонування біолабораторій; інформаційні послуги; електронні комунікації; фінансові послуги; транспортне забезпечення; оборона, державна безпека; правопорядок, здійснення правосуддя, тримання під вартою; цивільний захист населення та територій, служби порятунку; космічна діяльність, космічні технології та послуги; хімічна промисловість; дослідницька діяльність). Об'єкти критичної інфраструктури можуть мати як загальнодержавне, так і регіональне, місцеве або об'єктове значення, що зумовлено чітко визначеним адміністративно-територіальним устроєм нашої держави.

Обов'язок щодо забезпечення безперебійного функціонування усіх без виключення об'єктів критичної інфраструктури в умовах різних режимів (штатного, готовності та запобігання реалізації загроз, реагування на виникнення кризової ситуації, відновлення штатного функціонування) покладається на відповідних суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури (уповноважені, функціональні, секторальні тощо).

Національна поліція України належить до числа окремих органів, на які покладається формування та/або реалізація державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури. Тобто на органи та підрозділи поліції покладається обов'язок щодо планування заходів у сфері забезпечення стійкості та захисту об'єктів критичної інфраструктури, відновлення функціонування відповідних об'єктів; участі у розробці програм реагування та кризові ситуації, планів взаємодії, планів проведення відповідних командно-штабних і тактико-спеціальних навчань та тренувань; участі у проведенні спільних

оперативних нарад та обміну інформацією; припинення злочинних дій, інцидентів та кібератак проти об'єктів критичної інформаційної інфраструктури; припинення протиправних дій проти об'єктів критичної інфраструктури або важливих державних об'єктів, що загрожують безпеці громадян і порушують функціонування таких об'єктів; підтримання або відновлення правопорядку в місцях розташування об'єктів критичної інфраструктури у разі виникнення кризових ситуацій; здійснення охорони об'єктів критичної інфраструктури на договірних засадах тощо.

Таким чином, можна дійти висновку, що уповноважені органи Національної поліції наділені широким колом повноважень щодо забезпечення законності та правопорядку на території об'єктів критичної інфраструктури, а також припинення протиправних дій проти таких об'єктів в умовах різних режимів (як штатних, так і позаштатних). Зважаючи на це, важливого значення набуває закріплення на законодавчому рівні порядку діяльності окремих підрозділів Національної поліції щодо забезпечення законності та правопорядку на території об'єктів критичної інфраструктури, припинення протиправних дій проти таких об'єктів, а також покрокових алгоритмів дій в умовах різних режимів (штатного, готовності та запобігання реалізації загроз, реагування на виникнення кризової ситуації, відновлення штатного функціонування).

Крім того, зважаючи на нещодавнє прийняття Закону України «Про критичну інфраструктуру», вкрай актуальним питанням є вироблення процедури взаємодії суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури (Національної поліції України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Збройних Сил України, Державної служби України з питань надзвичайних ситуацій з місцевими органами виконавчої влади (військово-цивільними адміністраціями - у разі їх утворення), органами місцевого самоврядування та операторами критичної інфраструктури), яка має знайти своє офіційне закріплення на рівні відповідного міжвідомчого нормативно-правового акту.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Рішення Ради національної безпеки і оборони від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію державної безпеки» : Указ Президента України від 16.02.2022 № 56 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>.
2. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16.11.2021 № 1882 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20>.